

חסל סידור פסח כהלכתו – פסח כשור ופסח שמח בספר דברי הימים | ד"ר נריה קליון

1. התרגום הארמי לדברי הימים ב ל', ה

"כי לא לרב עשו ככתוב" = "מטול דלא סגיאות קהלא עבדו פסחא בניסן בזמניה היכמה דכתיב" (=משום שרוב הקהל לא עשו את הפסח בניסן בזמנו ככתוב).

2. תלמוד בבלי, סנהדרין יב

אמר רבי יהודה: מעשה בחזקיה מלך יהודה **שעיבר את השנה מפני הטומאה** ובקש רחמים על עצמו, דכתיב (דברי הימים ב ל', יח) "כי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבולון לא הטהרו כי אכלו את הפסח בלא ככתוב כי התפלל חזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד".

רבי שמעון אומר: אם מפני הטומאה עיברוה – מעוברת; אלא מפני מה ביקש רחמים על עצמו? שאין מעברין אלא אדר והוא **עיבר ניסן בניסן**.

רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון: מפני שהשיא את ישראל לעשות פסח שני.

3. משנה, פסחים ד, ט

שְׁשֶׁה דְּבָרִים עָשָׂה חֲזַקְיָה הַמֶּלֶךְ, עַל שְׁלֹשָׁה הוֹדוּ לוֹ וְעַל שְׁלֹשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ... עַל שְׁלֹשָׁה לֹא הוֹדוּ לוֹ:

קִצְצָה דְּלָתוֹת שֶׁל הַיֶּכֶל וְשָׁגְרוּן לְמִלְכָּה אֲשׁוּר, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ.

סָתַם מִי גִיחוֹן הָעֵלְיוֹן, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ.

עָבַר נִיסָן בְּנִיסָן, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ.

4. מכילתא דרבי ישמעאל, פרשת בא, ד

משכו וקחו לכם צאן למשפחתיכם ושחטו הפסח" (שמות י"ב, כא): משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן של מצווה.

5. ר' צדוק הכהן מלובלין, צדקת הצדיק, א

ראשית כניסת האדם לעבודת ה' צריך להיות בחפזון, כמו שמצינו בפסח מצרים שהיה נאכל בחפזון ולא פסח דורות. מפני שהתחלה – לנתק עצמו מכל תאות עולם הזה שהוא מקושר בהם – צריך לשמור הרגע שמתעורר בו רצון ה' ולחפז על אותו רגע למהר לצאת מהם אולי יוכל. ואחר כך שוב ילך במתינות ולאט, כדין פסח דורות.

6. סדר מלכי יהודה האחרונים

א.	חזקיהו	29 שנים
ב.	מנשה	55 שנים
ג.	אמון	2 שנים
ד.	יאשיהו	31 שנים
ה.	מלכי יהודה האחרונים:	
	יהואחז	3 חודשים
	יהויקים	11 שנים
	יהויכין	3 חודשים
	צדקיהו	11 שנים

7. מכילתא, פרשת בא י"ב, ה

'וזבחת פסח לה' אלקיך צאן ובקר' (דברים טז) – צאן לפסח, ובקר לחגיגה.

8. מכילתא, פרשת בא י"ב, ט

'ובשל' – אין 'ובשל' אלא צלי שנאמר 'ובשלת ואכלת' (דברים טז). ואומר 'ויבשלו' (את) הפסח באש כמשפט... 'דה"ב (לה).

9. המיוחס לרש"י, דברי הימים ב ל"ה

תנו את ארון הקודש – לפי פשוטו, שהעבירו מנשה ואמון את הארון ושימו תחתיו פסיליהם, כדמוכח לעיל במנשה 'וישם פסל הסמל' וגו', לפיכך צוה יאשיהו להשיבו וליתן הארון במקומו אשר בנה שלמה. ורבותינו אמרו שאמר ללוים לגונזו שם.

10. השורש כו"ן בפסח יאשיהו

ד: והכוננו [והכינו] לבית אבותיכם כמחלקותיכם...

ה: ונשחטו הפסח והתקדשו והכינו לאחייכם...

י: ותפון העבודה...

יד: ואחר הכינו להם ולפניהם... והלויים הכינו להם ולפניהם בני אהרן.

טו: אין להם לסור מעל עבודתם כי אחיהם הלויים הכינו להם.

טז: ותפון כל עבודת ה' ביום ההוא...

כ: אחרי כל זאת אשר הכין יאשיהו את הבית...

11. "ותכון" בספר דברי הימים

חנוכת מקדש שלמה: "ותכן כל מלאכת שלמה עד היום מוסד בית ה' ועד כלתו, שלם בית ה'" (ח', טז).

חנוכת חזקיהו: "ותכון עבודת בית ה'" (כ"ט, לה).

פסח יאשיהו: "ותכון העבודה... ותכון כל עבודת ה' ביום ההוא...".

12. רלב"ג, דברי הימים ב ל"ה

והנם כתובים על ספר הקינות – ידמה שהיה שם ספר, נזכרו בו כל אלו הקינות. או רמז בזה אל ספר הקינות שעשה ירמיה, והוא 'מגלת איכה', שם קונן ירמיה על יאשיהו באמרו "רוח אפינו משיח ה' נלכד בשחיתותם" (איכה ד, כ).

13. בין פסח חזקיהו לפסח יאשיהו

פסח חזקיהו: "ויעשו בני ישראל הנמצאים בירושלם את חג המצות שבעת ימים בשמחה גדולה ומהללים לה' יום ביום...".

פסח יאשיהו: "ויעשו בני ישראל הנמצאים את הפסח בעת ההיא ואת חג המצות שבעת ימים".

14. עזרא החיצון ומקבילותיו בתנ"ך

מקבילותיו בתנ"ך	עזרא החיצון
דברי הימים ב ל"ה-ל"ו (מפסח יאשיהו ועד החורבן)	פרק א'
עזרא א'-ו' (שיבת ציון, בניין המקדש ועליית עזרא)	פרקים ב'-ט', לו [לפרקים ג'-ד' – סיפור זרובבל ודריוש – אין מקבילה]
נחמיה ח' (קריאת התורה)	פרק ט', לז-נה

15. בבלי, פסחים קטז.

מתחיל בגנות ומסיים בשבח: מאי בגנות?

רב אמר: 'מתחלה עובדי עבודת גלולים היו אבותינו'.

ושמואל אמר: 'עבדים היינו'.

16. תקוות לגאולה בליל הסדר

- א. ברכת המגיד: "כן ה' א-להינו וא-להי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים... ונודה לך שיר חדש על גאולתנו...".
- ב. הפיוטים: חסל סדור פסח; ויהי בחצי הלילה; ואמרתם זבח פסח; אדיר הוא יבנה ביתו בקרוב.
- ג. "לשנה הבאה בירושלים הבנויה".